

La Coronela de Barcelona

Una milícia civil a la Guerra de Successió

Francesc Riart

Xavier Rubio

Introducció

- La Coronela ocupa un lloc important dins la història popular catalana.

Els exèrcits del XVIII

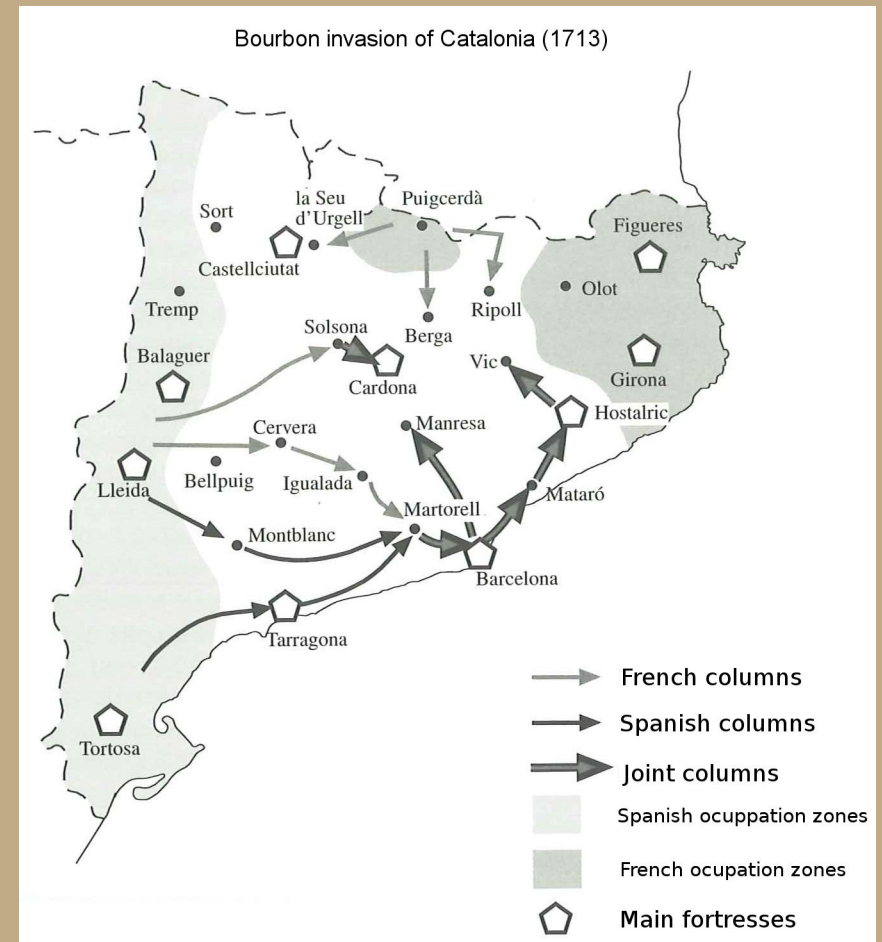
- És un organisme estrany dins la mecànica militar del segle XVIII
- Els exèrcits es caracteritzen per ser:
 - Professionals, uniformats i remunerats
 - Formats per les classes més baixes
 - Oficials d'origen noble
 - Extraordinàriament complexos de comandar
- Com encaixa en aquesta situació la Coronela?
 - Els milicians cobraven, tenien uniforme?
 - Quina utilitat real tenia? Estaven entrenats?
 - Qui els comandava?

La Guerra de Successió a Catalunya

- Coalició europea contra l'expansionisme borbònic.
- 2 pretendents: l'Arxiduc Carles d'Àustria i Felip d'Anjou.
- 1705: els aliats ocupen l'antiga corona d'Aragó amb la cooperació dels seus habitants.
- 1706: Gran èxit aliat al defensar Catalunya
- 1707: Derrota d'Almansa
- 1710: Ocupació de Madrid i retirada posterior.
- 1711: Victòria aliada a Prats de Rei/Cardona

La Campanya 1713-1714

- Pactes arreu d'Europa, excepte pel que fa a l'Emperador.
- Carles ha de retirar les tropes degut a l'absència d'una flota naval mediterrània
- Catalunya confia en aguantar la guerra contra una monarquia arruïnada.

L'exèrcit regular català

- La Diputació General i el Consell de Cent organitzen un exèrcit regular, idèntic al de qualsevol estat de l'època.
 - Comandaments experts
 - Soldats de nacionalitats diverses, però amb predomini català
 - Entrenats i foguejats en combat
 - 7 Regiments d'infanteria.
 - 4 Regiments de cavalleria.
 - Diverses unitats especials de Fusellers de Muntanya.

Características de la Coronela

La Coronela fins el 1713 (I)

- Basada en les tradicions catalanes d'autodefensa:
 - Sometent
 - Companyies de Milícies
 - Host Reial
- A partir de la Guerra de Separació comença a tenir algunes característiques particulars
- És a finals del XVII que pren el nom de Coronela.

La Coronela fins el 1713 (II)

- Carles dóna a la unitat nous privilegis.
- Oficials amb patent reial.
- Custòdia de baluards i portes.
- Militarització progressiva.
- Estudi de costos mensuals per a la Corona
 - Coronela: 4.500 milicians per 5.640 lliures.
 - 4 batallons regulars: 2.000 soldats per 14.000 lliures.

La Coronela fins el 1713 (i III)

- Característiques
 - Escala
 - Companyies organitzades per gremis
 - Estructura
 - Oficials professionals
 - Uniformologia
 - Segueix els cànons de l'època
 - Armament
 - En poder dels ciutadans
 - Entrenament
 - Modern i adaptat al moment.
 - Utilitat
 - Guàrdies

Equipament

- Uniformes
- Decoracions
- Armament
- Banderes de guerra

La reforma de Villarroel

- 47 companyies organitzades en 6 batallons.
- Ingrés a la Coronela d'elements exteriors: batallons de Quarts.
- El comandant en cap no la fa servir en combat.
- Pugna entre exèrcit i Consell de Cent.

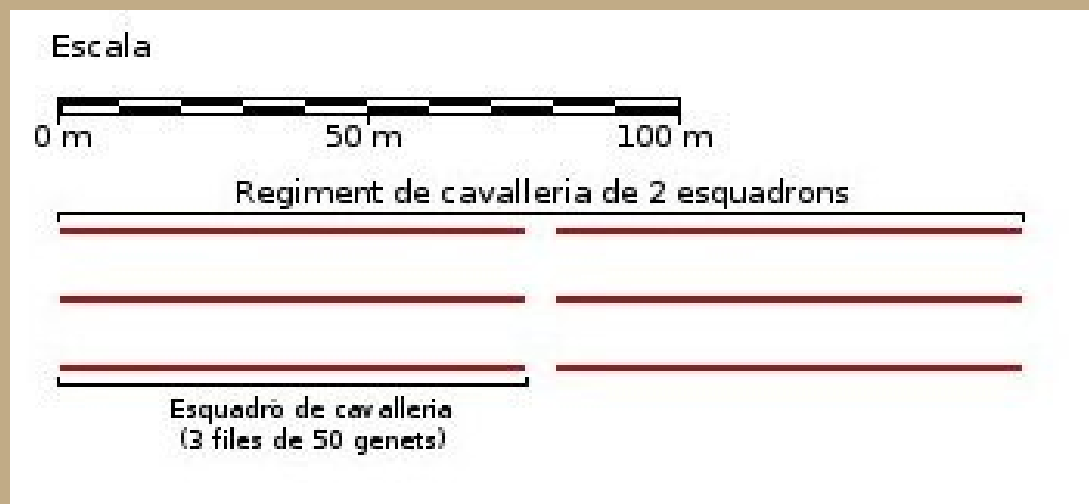
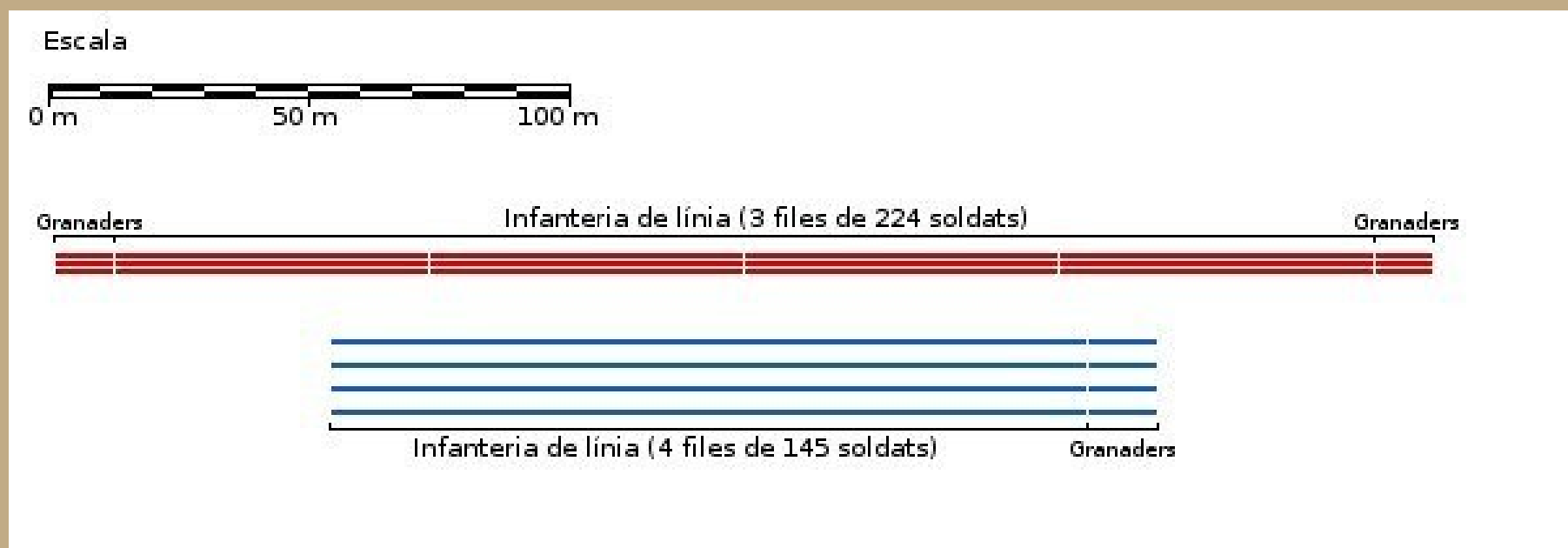
La Coronela en campanya

- Setge 1706.
- Servei de guàrdies i custòdia.
- Sortides projectades:
 - Defensa de la plana de Vic, 1708.
 - Batalló a Girona, 1711.
 - Març del 1714.

La Coronela en combat

Com es lluita al XVIII?

Com es lluita al XVIII?

Els combats per Santa Clara

- 12 d'agost: Assalt fallit borbònic.
 - 13 d'agost: Pèrdua del baluard de Santa Clara.
 - 14 d'agost: Contraatac català.
-
- Primers combats de la Coronela, comportament efectiu.
 - Accions estructurades (reserves, guàrdies), amb actuació de 26 companyies.
 - Compenetració de les tropes.
 - Baixes moderades.

© 2010 Cnes/Spot Image

Image © 2010 Institut Cartogràfic de Catalunya
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO

©2009 Google

Dates de les imatges: 15 Nov. 2007

latitud 41.387418° longitud 2.185159° elev. 6 m

Alçada d'ull 94 m

L'11 de setembre

- Situació de la Coronela:

Batalló	Zona
1	Montjuïc
2	Travessera
3	Guàrdia de portals
4	Reserva
5	Reserva
6	Guàrdia de baluards

L'11 de setembre

- L'assalt general es produeix per tota la zona afectada, des del Portal Nou a Llevant.
- Algunes companyies són atrapades en els baluards.
- La majoria es retira, amb cert desordre.
- Villarroel reassumeix el comandament, i organitza els contraatacs.

Image © 2010 Institut Cartogràfic de Catalunya
© 2010 Cnes/Spot Image
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO

© 2009 Google

Dates de les imatges: 15 Nov. 2007 - 2008

latitud 41.386151° longitud 2.186730° elev. 6 m

Alçada d'ull 241 m

Contraatacs

- Càrrega de cavalleria pel Born.
- Atac d'infanteria al Pla d'en Llull.
- Reocupació del convent de Sant Agustí.
- Assalt de la Coronela per la muralla de Sant Pere
 - Protagonitzat pel sisè batalló.
 - Suportat per tropes reglades des del convent.
 - Rafael Casanova i la bandera de Santa Eulàlia.

Image © 2010 GeoEye

© 2009 Google

Dates de les imatges: 15 Nov. 2007

latitud 41.386958° longitud 2.177644° elev. 6 m

Alçada d'uïll 1.95 km

Baixes

Grau	Capità	Tinent	Alferes	Sergents	Mestres
Dotació original	47	47	47	94	4800 (aprox)
Ferits fins 11/9	12 (25%)	9 (19%)	10 (21%)	Desconegut	Desconegut
Morts fins 11/9	6 (12%)	4 (8%)	5 (10%)	Desconegut	123 (3%)
Total baixes fins 11/9	18 (37%)	13 (27%)	15 (31%)	Desconegut	Desconegut
Ferits 11/9	6 (12%)	5 (10%)	7 (15%)	Desconegut	Desconegut
Morts 11/9	6 (12%)	6 (12%)	7 (15%)	Desconegut	349 (7%) o 549 (11%)
Total baixes 11/9	12 (25%)	11 (23%)	14 (30%)	Desconegut	Desconegut
Total ferits	18 (38%)	14 (30%)	17 (36%)	35 (37%)	976 (20%)
Total Morts	12 (25%)	10 (21%)	12 (25%)	18 (19%)	472 (10%) o 672 (14%)
Total baixes:	30 (63%)	24 (51%)	29 (61%)	53 (56%)	1448 (30%) o 1648 (34%)

Baixes per batallons

Batalló	Capitans	Tinents	Alferes	Sergents	Milicians
1	2	1	-	4	44
2	1	-	2	1	38
3	1	1	1	1	41
4	1	3	-	2	80
5	3	3	1	3	86
6	3	2	-	3	56
Total	11	10	4	14	345

Conclusions

- La Coronela real és força diferent del que crèiem fins ara.
- Híbrid militar-civil extremadament interessant.
- Comportament exemplar, equiparable a unitats professionals.
- El regiment demostra l'estreta relació entre el rei i els barcelonins.
- Les autoritats catalanes s'involucraren totalment en la campanya 1713-1714.